

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO - 707100 - I/12/NC

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, dnia 8. VIII. 2012 ✓

Pani Krystyna Szumilas

Minister Edukacji Narodowej

Ministerstwo Edukacji Narodowej

al. Szucha 25

00-918 Warszawa

Szanowno Pani Minister,

Doniesienia prasowe zwróciły moją uwagę na kwestię prac legislacyjnych nad projektem ustawy przewidującej finansowe wsparcie prowadzenia przedszkoli. Jak wynika z deklaracji Rady Ministrów, w przyszłorocznym budżecie na ten cel ma zostać przeznaczony 500 mln zł. Do tej pory nie są jednak znane założenia do ustawy.

Zgodnie z art. 5a ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.), prowadzenie przedszkoli jest zadaniem własnym gminy. Na jego realizację jednostki samorządu terytorialnego nie otrzymują środków z budżetu państwa. Finansowanie przedszkoli, podobnie jak większości zadań własnych gminy, odbywa się w oparciu o jej dochody. Liczba miejsc w placówkach zależy zatem między innymi od sytuacji finansowej jednostki samorządu terytorialnego. Mniej zamożne gminy nie mogą sobie pozwolić na zwiększenie liczby, a czasem nawet na utrzymanie już istniejących, miejsc w przedszkolach i innych formach wychowania przedszkolnego. Wsparcie Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Priorytetu IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie 9.1.1. - zmniejszenie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej zostało zaś przewidziane na lata 2007-2013. Gminy będące w trudnej sytuacji finansowej nie decydują się zatem na skorzystanie z tej formy pomocy ze względu na brak możliwości utrzymania miejsc w przedszkolach po zakończeniu projektu.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 14 ust. 5 edukacja i wychowanie przedszkolne jest bezpłatne jedynie w ustalonym przez organ prowadzący wymiarze godzin (minimum 5 godzin dziennie). Całodzienna nauka i opieka w przedszkolu publicznym, co do zasady, jest zatem odpłatna.

Objęcie edukacją i wychowaniem przedszkolnym jak największej liczby dzieci należy do najważniejszych cywilizacyjnych wyzwań stojących obecnie przed Europą. Na fakt ten zwrócono uwagę między innymi w konkluzjach Rady Unii Europejskiej z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia. Wczesna nauka i opieka przedszkolna sprzyja wyrównywaniu szans edukacyjnych, dzięki czemu wszystkie dzieci, także te pochodzące ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, mogą rozpocząć naukę w szkole z takim samym zasobem wiedzy i umiejętności. Osiągnięcie tego celu wymaga jednak stworzenia sieci przedszkoli dostosowanych do potrzeb najmniej zamożnej części społeczeństwa. Przedszkola, w których miejsca dostępne są wyłącznie dla rodzin znajdujących się dobrej sytuacji finansowej, nie tylko nie mogą spełniać opisanej funkcji, ale prowadzą wręcz do pogłębienia różnic pomiędzy rodzinami oraz między dziećmi. Różnicowanie dostępu do placówek, w zależności od stopnia zamożności gminy, prowadzi w istocie do tych samych konsekwencji.

Rok 2012 został na obszarze Unii Europejskiej ogłoszony Europejskim Rokiem Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej. Należy zauważyć, że wartości jakimi są spójność społeczna oraz solidarność międzypokoleniowa mogą zostać odniesione także do kwestii edukacji najmłodszego pokolenia. Należy także podkreślić, że wsparcie rozwoju dzieci, niezależnie od sytuacji finansowej rodzin, z których się wywodzą niewątpliwie przyniesie pozytywne rezultaty w dłuższej perspektywie czasowej.

Obecnie różnymi formami opieki przedszkolnej objętych jest około 72% dzieci w wieku 3-5 lat (wstępne dane szacowane na podstawie danych GUS oraz danych Systemu Informacji Oświatowej). Należy jednak podkreślić, że dane te uwzględniają pięciolatki, które objęte są obowiązkiem realizacji przygotowania przedszkolnego w przedszkolu lub oddziale przedszkolnym przy szkole podstawowej (a więc korzystają z nauki i opieki przedszkolnej niemal w 100%) oraz dzieci uczęszczające do placówek niepublicznych. Należy także zwrócić uwagę na wciąż bardzo dużą dysproporcję pomiędzy liczbą dzieci

objętych wczesną edukacją w miastach (około 86%) i na wsi (około 52%). Jak wskazują wyniki egzaminów zewnętrznych, różnice te nie tylko nie są niwelowane w toku dalszej edukacji, ale często pogłębiają się.

Otrzymuję wiele skarg rodziców dzieci w wieku przedszkolnym, którzy wskazują na problem niedostatku miejsc w placówkach publicznych. Jak wynika z ich relacji, przedszkola często w pierwszej kolejności przyjmują te dzieci, które będą korzystały z opieki w wymiarze przekraczającym bezpłatne minimum. W efekcie, mniej zamożne rodziny, które nie mogą sobie pozwolić na pokrycie opłat, mają ograniczony dostęp do edukacji i opieki oferowanej przez publiczne przedszkola.

Z opisanych względów podjęcie starań zmierzających do upowszechnienia edukacji przedszkolnej wydaje się stanowić przede wszystkim zadanie organów centralnych państwa. Brak wsparcia w prowadzeniu przedszkoli może prowadzić do dalszego narastania różnic w dostępności wczesnej edukacji, co nie sprzyja wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001, Nr 14, poz. 147 z późn. zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o udzielenie informacji na temat stanu prac nad ustawą regulującą opisaną kwestię.

Łoцаа Урочы сэчудка

Зена Сіпача